

POSTANOWIENIE

Dnia 23 maja 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski

w sprawie z powództwa A.W. i T.K.
przeciwko G. z siedzibą w W.
o wynagrodzenie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 23 maja 2023 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w Łomży
z dnia 31 marca 2022 r., sygn. akt III Pa 3/22, III Pz 1/22,

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania i
zasądza od strony pozwanej na rzecz i do niepodzielnej ręki
powodów tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego
kwotę 1.350 (jeden tysiąc trzysta pięćdziesiąt) zł.**

(I.T.)

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 9 grudnia 2021 r., IV P 19/21, Sąd Rejonowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łomży zasądził od pozwanej G. z siedzibą w W. na rzecz powoda T.K. i powódki A.W. kwoty po 18.000 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie, liczonymi od wskazanych w wyroku kwot; nakazał ściągnąć od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa kwotę 2.000 zł tytułem zwrotu odpłat od pozwu, od uiszczenia których powodowie byli zwolnieni z mocy prawa oraz zasądził od pozwanej na rzecz powodów kwoty po 2.700 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Łomży wyrokiem z dnia 31 marca 2022 r. III Pa 3/22 i III Pz 1/22 oddalił apelację pozwanej, zmienił punkt IV zaskarżonego wyroku o tyle, że podwyższył zasądzoną w nim kwotę z tytułu zwrotu kosztów zastępstwa procesowego na rzecz powódki do sumy 2.897,75 zł; w pozostałej części zażalenie powódki oddalił oraz zasądził od pozwanej na rzecz powodów po 1.350 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za instancję odwoławczą.

W skardze kasacyjnej pełnomocnik strony pozwanej zarzucił naruszenie: 1) art. 379 pkt 4 w związku z art. 386 § 2, art. 51 oraz art. 49 § 1 k.p.c. i art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej; 2) art. 379 pkt 5 w związku z art. 51 oraz art. 49 § 1 k.p.c. i art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej; 3) art. 378 § 1 w związku z art. 379 pkt 4 i 5 oraz z art. art. 51 i art. 49 § 1 k.p.c.; 4) art. 379 pkt 4 i 5 w związku z art. 2, art. 45 w związku z art. 87 ust. 1 Konstytucji RP; 5) art. 233 § 1 w związku z art. 391 § 1 oraz art. 378 § 1, art. 232 i art. 382 k.p.c.; 6) art. 13 w związku z art. 78 § 1 i art. 80 k.p.; 7) art. 100 § 1 k.p. i art. 60 k.c. w związku z art. 300, art. 22 § 1 oraz w związku z 78 § 1 k.p.

Przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca uzasadniła oczywistą zasadnością skargi oraz nieważnością postępowania wskutek rażącego naruszenia przez Sąd Okręgowy w Łomży za Sądem Rejonowym w Łomży przepisów prawa procesowego, w szczególności przez rozpoznanie sprawy przez sędziego wyłączanego z mocy ustawy oraz pozbawienie strony możliwości obrony swoich praw w postępowaniu, które miały istotny wpływ na wynik sprawy.

Skarżąca wywiodła, że w odpowiedzi na pozew złożyła wniosek o wyłączenie sędziego SSR- M.M., jako podstawę wniosku wskazując okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego. Podniosła, że w innej sprawie, która toczyła się przy udziale tych samych stron i świadków, Sędzia złożyła żądanie wyłączenia jej od rozpoznania sprawy, powołując się na to, że: "w sprawie tej zachodzi potrzeba przesłuchania w charakterze świadków 2 osób, które współpracują z jej mężem, a jedna z nich dzieli z nim pokój i to mogłoby wpłynąć na odbiór społeczny w zakresie prowadzonej przez nią sprawy". W ocenie skarżącej powołane we wniosku o wyłączenie okoliczności występowały również w sprawie będącej przedmiotem rozpoznania,

nie doszło jednak do wyłączenia sędziego. Zaistniała w sprawie okoliczność, ujawniona wobec pozwanego już po prawomocnym zakończeniu sporu sądowego, wskazuje na to, że sprawa była procedowana i rozstrzygana przez *iudex inhabilis*. Na podstawie art. 378 § 1 k.p.c. powinno to zostać wzięte pod uwagę z urzędu przez Sąd drugiej instancji, który rozstrzygał sprawę w postępowaniu apelacyjnym.

Skarżąca wniosła także o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., z powodu rażącego naruszenia przepisów postępowania i przepisów prawa materialnego, mającego postać kwalifikowaną, to jest powodującą wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia i jednocześnie naruszenia, które jest dostrzegalne *prima facie*. W ocenie pozwanej, Sąd drugiej instancji, wbrew art. 382 k.p.c., nie zbadał sprawy, zastosował przy orzekaniu wiele nieuprawnionych uproszczeń i niedozwolonych domniemań przez wybiórczą analizę materiału dowodowego i pominięcie znacznej części dowodów zgromadzonych w sprawie. Sąd Okręgowy wbrew obowiązkowi wynikającemu z art. 378 § 1 k.p.c. nie wziął pod uwagę z urzędu nieważności postępowania wskutek rozstrzygnięcia sprawy przez *iudex inhabilis*. Ponadto nie odniósł się do żadnego z zarzutów apelacyjnych, powielając twierdzenia, fakty i ocenę dokonaną przez Sąd pierwszej instancji, przyjmując ją za własną, konkludując, że apelacja pozwanej jest jedynie polemiką ze stanowiskiem Sądu Rejonowego i nie ma oparcia w zgromadzonym materiale dowodowym. Sąd drugiej instancji nie dokonał samodzielnych ustaleń, pomijając dowody zgromadzone w sprawie, chociaż zgodnie z art. 382 k.p.c. jest zobowiązany do merytorycznego zbadania sprawy. Zdaniem skarżącej Sąd drugiej instancji nie tylko naruszył zasadę rozkładu ciężaru dowodu opisaną w art. 6 k.c., ale także art. 232 k.p.c. Sąd bowiem nie tylko błędnie stwierdził, iż rodzaj pracy wykonywanej przez powodów za nieobecnego pracownika, jest odmienny od rodzajów pracy w zawartych z powodami umowach i za to należne jest im dodatkowe wynagrodzenie, ale - niezależnie od powyższego - uznał, że powodowie dowiedli, w jakiej wysokości należne jest im to dodatkowe wynagrodzenie.

Mając na uwadze powyższe, pozwana wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego w Łomży i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu

na podstawie art. 398¹⁵ k.p.c., z uwzględnieniem kosztów postępowania przed Sądem Najwyższym, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych; w przypadku uznania, że podstawa naruszenia prawa materialnego jest oczywiście uzasadniona o uchylenie zaskarżonego wyroku i wydanie orzeczenia co do istoty sprawy, z uwzględnieniem kosztów postępowania przed Sądem Najwyższym, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek umożliwiających realizację publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Nie w każdej zatem sprawie, nawet w takiej, w której rozstrzygnięcie oparte jest na błędnej subsumpcji czy wadliwej wykładni prawa, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Podkreślenia wymaga, że Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie jest jego rolą korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa w każdej indywidualnej sprawie.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca oparła na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 3 i 4 k.p.c. Przesłanki te nie zostały spełnione.

Wbrew zarzutowi skarżącego nie zachodzi podnoszona w skardze kasacyjnej nieważność postępowania, która ma uzasadniać wniosek o przyjęcie

skargi do rozpoznania. Nieważności postępowania skarżąca upatruje w tym, że w składzie Sądu pierwszej instancji brała udział sędzia, która nie złożyła żądania o wyłączenie od udziału w postępowaniu. Należy w pierwszej kolejności zauważyć, że na podstawie art. 379 pkt 4 k.p.c. nieważność postępowania zachodzi, jeżeli skład sądu orzekającego był sprzeczny z przepisami prawa albo jeżeli w rozpoznaniu sprawy brał udział sędzia wyłączony z mocy ustawy. Użycie w art. 379 pkt 4 k.p.c., sformułowania "wyłączony z mocy ustawy" jednoznacznie przesądza, że nie chodzi o wyłączenie sędziego od rozpoznania sprawy na wniosek strony lub żądanie sędziego w związku z wystąpieniem okoliczności, o których mowa w art. 49 k.p.c. (por. postanowienie SN z 22 lutego 2023 r., III USK 49/22, LEX nr 3549790).

Ponadto podnoszona nieważność dotyczy postępowania przed sądem pierwszej instancji. W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalone tymczasem jest stanowisko, że skoro skarga kasacyjna przysługuje od orzeczeń sądu drugiej instancji, to wyłączone jest bezpośrednie badanie w postępowaniu kasacyjnym naruszenia przepisów postępowania przez sąd pierwszej instancji, w tym również naruszeń prowadzących do nieważności postępowania. Kwestia ta może podlegać badaniu i rozpoznaniu przez Sąd Najwyższy jedynie pośrednio, przez przytoczenie przez skarżącego w ramach podstawy kasacyjnej z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. stosownego zarzutu naruszenia przez sąd odwoławczy art. 378 § 1 lub art. 386 § 2 k.p.c. Wobec tego uchybienie sądu drugiej instancji, polegające na niewzięciu pod rozwagę - z urzędu lub w ramach zarzutu apelacyjnego - nieważności postępowania przed sądem pierwszej instancji, stanowi usprawiedliwioną podstawę kasacyjną z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. tylko wówczas, gdy mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy przed sądem drugiej instancji (por. wyroki: z dnia 21 listopada 1997 r., I CKN 825/97, OSNAPiUS 1998 Nr 5, poz. 81; z dnia 10 lutego 1998 r., II CKN 600/97, OSP 1999 Nr 3, poz. 58; z dnia 18 stycznia 2005 r., II PK 151/04, OSNP 2005 Nr 17, poz. 262; z dnia 8 maja 2007 r., II PK 297/06, Monitor Prawniczy 2007 Nr 11, poz. 587; z dnia 23 czerwca 2009 r., III UK 16/09, LEX nr 518055; z dnia 22 lutego 2011 r., II UK 290/10, LEX nr 817531; z dnia 13 lipca 2011 r., II UK 11/11, LEX nr 1043978; z dnia 7 marca 2012 r., II PK 154/11, LEX nr 1211147; z dnia 14 maja 2012 r., I UK 376/11, LEX nr 1215130; z dnia 22 marca 2016 r., II UK 105/15, LEX nr 2023157; z dnia 28 czerwca 2016 r., II UK 288/15,

LEX nr 2107096; w literaturze zob. M. Szymanowski: Pozbawienie strony możliwości obrony jej praw jako przyczyna nieważności postępowania w orzecznictwie Sądu Najwyższego, Radca Prawny. Zeszyty naukowe 2021 nr 1, s. 37).

Skarżąca nie zdołała wykazać, że niezłożenie przez Sędziego żądania wyłączenia miało jakikolwiek wpływ na wynik postępowania przez Sądem drugiej instancji.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pozwana podnosi, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, która to oczywistość - poza nieważnością postępowania - wynika z niewłaściwej oceny zgromadzonego materiału dowodowego. Tymczasem zawarty w art. 398³ § 3 k.p.c. zakaz oparcia skargi kasacyjnej na zarzutach dotyczących ustalenia faktów lub oceny dowodów oraz związanie Sądu Najwyższego ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (art. 398¹³ § 2 k.p.c.) oznacza niedopuszczalność powoływania się przez skarżącego na wadliwość wyroku sądu drugiej instancji, polegającą na ustaleniu faktów lub niewłaściwie przeprowadzonej ocenie dowodów, również we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 14 grudnia 2022 r., I CSK 5476/22, LEX nr 3458432).

Z powyższych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

[as]

(I.T.)